

Nro 17.

A' FELS. R. TSASZÁRNAK ÉS A' KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBOL:

*Volí Eszterházy Rákóczi Havának 14. dik napján
1793. esztendőben.*

Soha sem volt; soha sem is leszen olly tökéletes ember e' világon; a' ki mindennek egy aránt tettzhessen; a' ki mindennek kedvét tellyesithesse; nem a' véges elméjü teremtéseknek; de még a' véghetetlen valóságnak tselkedeteiben is gántsot találnak a' Zoilusí indulattal bíró embe-
rek. Ennek a' mőtális lehetetlenségnek; nem a' természeti tehetetlenségben; hanem inkább az ember neveltetésének; idejének; hajlandóságának; gondolkodása módjának; és íz észésének különbségében kell okát keresni. A' neveltetés egyg^z

olly hathatós tanító mestere az ifjúságnak, mely különbözőkülömbféle formákat önt gyenge elméjébe, mellyeknek minéműségétől függönek az embernek minden jövendőbéli gondolkodásai és tselekedetei. — Hogyha a' jó neveltetésű ifjat meg nem vesztegeti a' rossz társaság, mindenkor jó itilet tétellel vagyon felebaráttjáról, 's egélz életének sinór mértékéül tartya a' felebaráti ízeretnek amaz arany belükre méltó reguláját. *Quilibet tamdiu justus habendus, donec contrarium probetur*, az az, mindent betsületes embernek kell addig tartani, míg felöle ellenkező nem tudattatik. Ellenben a' rossz neveltetésű ifjú, kiváltképen, ha idővel rossz társalkodás is járúl neveltetéséhez, minden nállánál betsületesebb 's tökéletesebb emberről bal itiletel vagyon, égyedül a' magához hasonlókat betsüllí. A' heves ifjú, kinek éltető ereiben nem folly, hanem pezsegve ugrándozik a' vér, maga heves indulattyaéhoz mérsekli mások felöl való itilet tételét, a' mi érzékeny indulattyaikat nem tsiklándoztattya, előtte nem kellemetes. A' meg eredett elmének éredtek a' gyümöltsei is, nem az árnyékon, hanem a' valóságon kap. A' meg hanyatlott idejű ember, *Horatiusnak* mondása szerént, ifjú korának történeteit magasztallya otsárollya a' jelenvalókat. — A' ennyi külömbség vagyon a' temperamentumok, az az, természeti hajlandóság között, annyiféle külömbség vagyon, a' gondolkodás módja, és íz érzés között is. A' véres temperamentumú ember igen könnyen gondolkozik a' szemei eleibe ötlött tárgyak felöl, sem hajlandósága, sem tehetsége nints néki elegendő a' jó és hasznos, a' rossz és ártalmas dolgoknak egymástól való szoros meg külömböztetésekre. A' *cholericus* ember elméjének tehetségei éredtek lévén, meg éredtek annak gyümöltsei is. A' *melancholicus* ember, az az, a' kiben az epe-sár uralkodik, mind a' jóra, mind a' rosszra latsú, de a' mihez egyfzer kezd, törík szakad, tökéletességre viszi azt. Valamint indulattyaiban, úgy erköltsi tselekedeteiben is álhatatos, nem hirtelen mások felöl való

ítélet tételében, inkább jobban, mint rosszul gondolkodik felebarátja felől. A' *phlegmaticus*, az az, taknyos természetű ember, csak ő maga ehesen, ihalson, alhalson eleget, keveset gondol a' világgal. Az itten elő számlált temperamentumoktól függ az íz-érzésnek külömsége is. Egygyik egygy, másik más tudományban találja gyönyörűségét, az érett elméjü, 's jó gondolkozású ember inkább az olly könyveknek olvasására fordítja elméjét és idejét, mellyekkel mind magának, mind másnak használhat, inkább akar keveset jól, mint sokat rosszul tudni. Ebből áll a' valóságos tudomány. Az árnyékon kapkodó nem azért tanul hogy tudjon, és használlyon; hanem hogy sokat tudni láttasson mások előtt. Kevés jót lehet az illyentől reményleni. Illyetén külömség vagon a' közönséges tanítók között is, a' ki mit fundamentomosan tud, másoknak is azonképen kívánja azt elő adni; ellenben a' mit maga is imigy amúgy tanult, más előtt is imigy amúgy tudja azt ki találni, és a' mint *Aristoteles* mondotta, a' rák héján rágódik.

Illyetén külömség vagon az újságok és újság írók között is, valamiképen ritka a' fundamentomos újság, úgy ritka a' hasznos újság író is, többire mind tanult, és nem tanulatlan emberekhez vagnak az újságok alkalmaztatva, ez az oka, hogy kevés használ vagon azokból az olvasóknak. — Két fő czéllya vagon az újságok olvasásának: 1. a' mindennapi történeteknek, és az azokból folyó változásoknak tudása. — 2. az Európai birodalmak' állapotjáról való ismeretünknek öregbitése. Ugy de sem egygyik, sem másik véget el nem érjük, a' fundamentom nélkül iratott újságoknak olvasása által. Nem az elsőt, mivel a' ki e' világnak előbbi állapotját nem tudja, észre nem veheti annak változásait. Nem az utólsóbbat, mivel a' ki az Európai birodalmak constitutiójával ismerettséget nem vet, nem érti az újságokban gyakorta elő fordulni szokott tárgyakat. Ebből a' tekintetből kívántam én, az újág írásnak közönséges úttyától el

térni, és úgy intézni újság leveleimet, hogy abból ne csak tsupán mindennapi történeteket, hanem egyfeszmind valóságot is tanuljanak Erd. olvasóim, hogy azoknak olvasásából mind a' tanult, mind a' tanulatlan olvasó hasznot szerezzen. Haszna vagyon belőle a' tanult olvasónak annyiban, a' mennyiben az ifjúságában tanult dolgokra emlékeztetik, és a' mit sok könyvekből olvasott, itten egygy summában fel talállya. Kiválképen hasznos a' tanulatlan olvasóknak, mivel ekképen lassan lassan, és minden elme törés nélkül megtanulják az Európai birodalmaknak, 's fejedelmi házaknak constitutióját, mellynek tudása nemcsak szükséges, hanem hasznos és gyönyörűséges is az emberi társaságokban, a' ki illy móddal írott újságokat olvas, nem teszi magát a' tanult emberekkel való égyütt beszélgetéseiben nevetségessé.

Ez a' tzelom vólt nékem eddig ki adott újság leveleimben elő fordúlt homályos történeteknek a' historiából, statisticából és politicából lett rövid meg magyarázásokban. Még is találtattanak olyanok nem annyira olvasóim, mint inkább újságaim kedveltségének nevedését irigylő, és azt minden úton módon rontani akaró Zoilusaim között, kiknek magoknak sem tudományok, sem jó íz érzések nem lévén, másokban is meg akarták azt fojtani. Kivánván Erd. Olvasóim gondolkodásainak módját tapasztalni, engedtem kívánságoknak, én is a' szokott úton kezdettem menni. Allig indúltam ezen el, a' midön immár ismerős, és isméretlen olvasóimnak levelei hozzám érkezvén arra kérettetem, hogy a' melly úton el indúltam, tovább is azon járjak, nem terhekre, nem únalmokra, hanem valósággal gyönyörűségekre vagynak nékiek újság leveleimben eddig tett moralis, politica és statistica jegyzéseim. Ezek közül némelleyek tanulatlan, némelleyek tanult penákból folytanak. Nem akarom, nem is illene mindeneknek bé iktatása által Erd. olvasóimat terhelni, elegendő leszen ennek az égynek elő adása, mellynek írója noha maga is tudós hazánk-

fiainak seregében vagyon, és semmit nem szü-
kölködik tudós újságok olvasása nélkül; még is
helybe hagygya újságaim irásában kezdett me-
thodust.

T. T. Uram !

A' múlt húsvét napokon látván az új *Magyar Kurirnak* első szakaszát, szinte örvendezni kez-
dettem, hogy annak folytatását olyan úri em-
ber magára vállolta, a' ki nem csak tintán nyá-
láhozni, és fejér papirosra fekete betűket formál-
ni tudjon; hanem a' ki tanúltt világnál esmére-
tes, és a' bölts embereknek ítélete szerént, igazán
tudós ember legyen. Tudva valának előttem az
Úrnak más betses munkái; reménylettem, hogy
ezekhez hasonló leszzen a' *Magyar Kurirnak* foly-
tatása is. Meg nem tsalatkoztam a' reménysé-
gemben, meg ízerezvén magamnak, 's olvasgat-
ván az Úrnak újságait. Nintsen okom, hogy hi-
zelkedjek az Úrnak, kit sóha nem láttam, se nem
esmértem személlyesen. De azt meg kell valla-
nom, hogy azóltátúl fogva a' *M. Kurirt* min-
den más itt nálunk esméretes, akár német, akár
magyar újságok között leg többre betsültem, és
velem égyütt azok is, a' kikkel közlöttem azt.
Uram! Ezen betsületet nem kellett volna a' rá-
galmazó nyelveknek olly hirtelenül fel áldozni,
és a' *M. Kurirt* tudós újságok' számából, ki ta-
fzítani. Én, hogy igazán meg mondjam, nagyon
meg illetődtem azon, a' mit Nro 11. pag. 167. ol-
vastam. Kérem! Illik é az, hogy eggy betsüle-
tes és nevezetes Iró, tudatlan és tudományokat
meg vető embereknek ítéletéhez, és ízeilen olva-
sóknak alatsony kivánságához magát alkalmaz-
tassa? — — — De el sem éri a' tzélját — mert
akár mint forgassa pennáját, mindeneknek tetzé-
sét soha bé nem tellyesítheti, a' tanúltt embere-
ket pedig (kik még is nem tudnak mindent —)
el idegeníti magától, ha épen semmiféle vagy a'
politikához, vagy az erköltsi tudományhoz tár-
gyozó jegyzéseket, vagy is a' régi történetekből

az új dolgoknak meg világosíttatására kívántató emlékeztetések nem tézzen. Jól tudja az Úr, miben áll a' Polybiusnak, Sallustiusnak, Tacitusnak s. a. t. betsültetése. Ha ezen kellemetességtől, és, hogy idegen de alkalmas szóval éljek, *praerogativától* meg fosztatik az Úrnak újsága: úgy bizony nem is kellett volna egy olly tanult embernek hozzá kezdeni, mert tiszta történeteket t. i. kötetlen seprőket elő adó újság elég vagyon. Többet szóllanék, de attól tartok, hogy meg ne bofszontsam azt, a' ki éngem halgatni nem köztölös. És talán ezen szabad magam ki nyilatkoztatásával immár meg is indítottam az urat magamra. Ha úgy volna, reménylem, hogy legalább a' jó szándékom bocsánatot nyer. — 's a zomban magamot illendő tisztefésséggel ajánlom 's maradok

az Úrnak

Alázatos szolgája.
P. I. P. LL. OO.

Irtam N. Sz. György havának
30. napján 1793, éfztendőben,

B é t s.

A' Fels. Cs. és K. kedves testvérével Sándor Leopold fő Hertzeggel, Magyar Ország Palatinusával égyütt ezen hólnapnak 8-ik napján, *Kraft Úrnak, Weinhausban és Wehringben* lévő gyümölsös plánta iskoláját meg látogatván, különös meg elégedéssel szemlélték annak nevedését. A' végre rendeltetett ez a' gyümölsös plánta iskola, hogy abban eddig neveltetett, és ezután is neveltetendő tsemetéknek ingyen való ki ofztogattatása által szaporodjon az Austriai jóféle gyümölsös termő fáknak száma. Szaporodik is szemléto mást, a' miolta ez a' plánta iskola talpra állott. Nem Austriának új találmánya ez, ennekelőtte 15 's több éfztendőkkel több illyetén plánta iskolákat láttam én Német országban, kiváltképen Saxoniában és Brandenburgiában, mellynek segi-

tsége által a' bámulásig gyarapodott a' leg jobb gyümöls termő fáknak Izáma. A' jó és egészséges gyümölsnél nintsen áldottabb adománya a' természetnek.

Múlt Pénteken dél után 4 és 5 órakor lovaglott bé az *Anspach* nevet viselő vasas regementnek kapitánya Gróf *Rosenberg*, 18 sípos postilionoknak előtte való lovaglásával a' Karinthiai kapun a' városba, azon örvendetes izenettel, mellyről újság leveleimnek 16 árkusában a' 255 lapon egy két szóval emlékezetet tettem. Erről a' hadi történetről következő bőv tudósítást vettünk: Májusnak első napján mingyárt viradta után ki indulván a' Frantzia sereg *Famarsi* táborából (Hannóviában), *Saultain* és *Curgies* faluk felé, holott héhány könnyű gyalog seregeink feküdtenek, vette úttját. Észre vévén a' Ts. K. tábor előtt vigyázó seregnek kórmányozója Generál *Ottó* az ellenségnek szándékát, vissza vonta ugyan az őrizetben állott könnyű gyalogságot; de azomban úgy helyhezette vezérlése alatt lévő lovaságot, hogy az által, addig mig a' Pr. *Koburg* vezérsége alatt lévő seregek ki készülnének volna, nem omolhattak a' Frantziák előre. Ugyan ekkor ment ki Valenciennesből 6 vagy 7 ezer főből álló ellenség, a' város környékében fekvő hegyekre, olly fel tétellel, hogy *Onnaing* mellett táborozó, öt batalion gyalogságból állott avantgárdenkat, az az, elő járó seregeinket sán-tzaikból ki nyomván, *Eströ* mellett hanyatott redutáinkat, az az, föld várainkat ágyúi által öfve rontván, fel öldozhassa a' várat az ostrom alól. Azomban *Rombies* és *Onnaig* között táborozó 12 batalion gyalogságból, és 2 vasas regementből állott seregeink ki indulván két colonnába osztattanak fel. Az elsőt hadi tármester *Ferraris* Gróf vitte az avantgárdénak segítségére, a' másikat hadi mester Gróf *Collorédó* vezette *Eströ* és *Sebourg* között immár hadi rendbe állott 12 ezer főből álló ellenség ellen, kinck segítségére két vagy három ezeren jötenek a' *Quesnoi* (Quer-cetumi) várból, melly három órányira fekszik

Valenciennestől. Ezeknek meg gátoltatásokra az Uhlánusokkal és huszárokkal *Otto* Generált hagyta hátra, maga pedig a' már lineába állott, 12 ezer frantziák ellen ment, és mikor már gondolta, hogy őket ágyú golyóbisok által el érheti, 12 fontos ágyúkat süttetett ellenek ki, 's azomban, mind közelebb közelebb masirozott hozzájuk. Könnyen lehet gondolni, hogy az ellenség öszve kaptolt kezekkel ötet bé nem várta, a' mint iratik, keményen tüzelt vitéz seregeinkre, mellyek nemtsak nem hátráltak, sőt úgy el rontották amazt álhatatóságok által, hogy előlük nagy zürzavar között el futván, *Saultain* és *Curgies* nevű falukba vette magát. De itten sem maradhatott tsendefségben, mivel *Collorédó* Gróf segítő bataliónokat nyervén Gr. *Ferraris* hadi tármestertől, a' nevezett falukat meg támadta, mellyből ki futván a' meg félemlert Frantziák, a' házakat meg gyújtották, *Presan* hegyeire yették magokat, 's onnan ágyúztak seregeinkre. Innen is le üztettek. Más felől hadi tármester *Ferraris* Gróf és *Benyovszky* F. M. L. támadták meg az ellenségnek bal szárnyát, 's ezt is vissza üzték a' várba. Ebben az egész tsatázásban öt vagy hat száz Frantziák hullottanak el, e' mellett 9 ágyút, 2 haubitzát, és 17 puskaapor talyigát nyertünk tollók. A' Ts. K. seregek közzül 150 ember esett sebbe és holt meg. A' *Quesnoiból* a' többinek segítségekre menttek közzül sokat le nyakztak a' *Schvartzenberg* Obristlajtenánt által vezéreltetett Uhlánusok. Ezt az egész győzedelmet Gr. *Collorédó* hadi tármester okos rendeléseinek, és bátor szívének lehet köszönni. Meg mutattya az idő, minémű következesei lesznek ennek a' viadalnak. Nemtsak Valenciennes, hanem más bé záróltatott városok mellett is próbát tett az ellenség. Nevezetesen az *Antzin* mellett táborozó Frantzia seregek meg támadták Gr. *Klairfait* hadi tármestert, meg pedig ugyan azon napon, t. i. Májusnak első napján reggeltől fogvást estig négy ízben; de mind annyiszor szerentsésen vissza vették, és ezernél többen ölettek meg közzül.

lök, Gr. *Klairfait* 150 vagy 200 embert vesztett el. Hasonló szerentsével élt *Knobelsdorf* Prussiai Generál Lájtnant azok ellen a' Frantzia seregek ellen, a' kik ő réá *S. Amanndál* ütöttek, és így itten sem böldegülhatván, fel nem szabadithatták a' bé zároltaott *Conde* városát. *Maubege* mellett is egy kis tsata esett a' Ts. K. és Frantzia seregek között; de itten is az utólsóbbak vesztettek, ki nem álhathán a' *Lutour* Gróf kórmánya alatt lévő vitézeinknek tüzet. Aprilisnek 30 napján, a' Gr. *Colloredó Wenczel* gyalog regementének Obestere *Reusz* hertzeg ellen is próbát tettek a' Frantziák *Soutain* mellett, a' ki el várván az ellenségnek közelgetését, *Karajezai* német hufzárjai közül egygy osztályt, és regementje közül fél compánia gyalogságot küldött ellenek, a' kik sebes villám módjára réajok rohanván, 19 embert vágtanak le, és 11 et fogtanak el közülök, a' többit pedig széllyel kergették.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Más hadi történetek és hörnyüdlások.

Múlt alkalmatossággal említettem immár, hogy Moguntziának külső városában *Caselsen* fekvő Frantziák Aprilisnek 27 napján, éjjel, véletlenül réá ütöttek a' *Kosthejm* mellett táborozó Prussiai, Hallsiai, és Saxoniai égygyesült seregekre. Most immár bővebben le írhattuk ezt a' történetet. A' nevezett napnak éttzakáján éjfélt után egy órakor három, vagy négy hajóra ülven a' Frantziák, *Gustavsburnak* arántában nagy tsendesen ki szállottak a' *Rajna* partjára, és észre nem vétetvén az elő álló strázsák által, mingyárt el foglalták a' Prussus battériát, az az, föld várat, mellynek közepén egygy Prussiai pattantyus osztály nyúgzik vala. Ezeket tzelba vévén, rész szerént agyon lötték, rész szerént pedig el fogdosták, igen kevesen futhattanak el. Innen a' Saxoniai seregeknek sántzaikra rohantanak, és mivel sem a' Prussus, sem a' Sax pattantyusoknak nem vólt idejek az ottan feküdt ágyúknak megtöltésekre, kéntelenek vóltanak azokat oda hagy-

ni, 's el futni. Néhányan el is húllottanak közülök, nevezetesen egy *Lüben* nevű vitéz Prussiai pattantyús hadnagy, a' kit minden vagyonától és köntösétől meg fosztván a' dühös frantziák, szűz anya meztelen hagyták a' földön. A' Saxoniai katonák közül is estenek és fogattattanak el egynehányan. Az utólsóbbak között volt *Rabe* pattantyús hadnagy. Az ottan találtatott ágyúk között egynehányat el vittek magokkal, de sokkal többnek szegeztek bé sütő lyúkaikat. Az elenségnek ez az éjjeli ki ütése nagy félelmet okozott a' körül belől fekvő helységeknek, úgy anynyira, hogy a' szegény lakosok minden házi bűtorjaikat és marháikat az erdőkbe vitték, és olly gondolattal vóltanak, hogy minden fekvő örökségeik el fognak pusztittatni és égettetni. Még a' *Ryfselhejmban* fekvő Saxoniai seregek is által szállitatták bagazsiáikat a' *Majntz* vizén. *Weisenau* felett a' Frantzia, alatta pedig az Austriai tábori külső strázsák állanak.

Május első napját meg előző éjjel, újokban három colonnéban ütöttek ki a' Casseli Frantziák a' *Kostheim* körül fekvő Prussiai, Hallsiai, és Saxoniai seregekre, és ekkor is hasonló szerentsével, mint az előtt harmad nappal. Leg nagyobb erővel mentenek *Kostheim* ellen, melyet csak hamar el is foglalván, porrá égették, és mind onnan, mind Kasselből egész virattig keményen ágyúztak *Hochheimre*. Azokat, a' kik a' *Hochheimi* téglá égető kementzéig elő nyomúltak, vissza tolták a' Prussusok. Mind két részről sokan vesztették el életüket. A' mint Májusnak 3. napján költ Frankfurti levelekből olvassuk, egész *Kostheim*, melly mintegy 100 házából, azokon kívül, néhány majorokból, és nyári mulató házából állott, meg emésztetett a' tűz által. Ki nem lehet a' szegény lakosoknak nyomorúságokat bezélleni, a' kik imitt amott lappanganak az erdőkben, és a' félelem mellett, éhséget is eleget szenvednek. Következett napon, u. m. Május. 2. napján oda menvén a' Frantziák, minden pintzékét ki üresítették, estéli 6 órától fogva 8 óráig.

keményen ágyúztak; 11 órától fogva, reggeli 7 óráig pedig meg nem szűnt az apró fegyverből való puskázás.

Hollandia.

Hágából az iratik April. 27 napján, hogy oda sok Austriai pattantyús officérek érkeztenek, hogy az ott lévő fegyveres házból néhány ostromló ágyúkat 's hadi eszközöket ki vivén Pr. *Koburg* táborához küldgyék. A' Brabántziában küldetteendő hollandia regementek Bréda környékén fognak táborba szállani. Ezeknek fő kormányozója az Órániai örökös printz leszen. Eggy April. 26 napján Amsterdámba érkezett hajós azt a' hirt vitte oda magával, hogy ő annakelőtte 12 nappal egygy Angliai kereskedő hajót kisíró hajó seregetskét látott a' tengeren Hamburg előtt 12 mél földnire, melly szinte akkor tsatázott a' Frantzia rabló hajókkal, de minémü kimenetellel, meg nem tudta mondani. Májusnak 14 napján érkezett Ostendebe Gr. *Zinzenorff* egygy Austriai truppal, kinek *Fraser* Angliai kapitány leg ottan által adta a' várasnak kormányát, azon hajókra küldötte alatta valóit, a' mellyeken oda menének vala. Különös meg elégedéssel vóltanak a' lakosok az Angliai seregek iránt, mellyek tökéletes hadi fenyítéket tartottak magok között, leg kisebb bozszúsággal sem illették őket.

Anglia.

Az Angliai rabló hajók iránt különös kegyelmességet mutatott a' király, a' mennyiben azt a' hasznót, melly az ellenségnek el fogatott hajóitól nékie magának menne, egészlen a' rabló hajóknak engedte által, hogy azokat annyival inkább fel serkentesse a' szoros vigyázatra, és a' frantzia hajóknak el ragadtatására. Lord *Hood* Admirál kormányára bízott Angliai hajó sereg, néhány gyalog regementeket vevén hajóira ki indúlt, és a' mint mondatik, Kis Britanniára, Fran-

tzia országnak egyy nevezetes tartományára fog ütni. — Egygy napnyúgoti Indiából Londonba érkezett hajó azt a' hirt vitte oda magával, hogy a' Doveri viz tsatornánál egygy 13 linea hajókból álló Frantzia Flottát látott volna, a' melly *Gardiner* Angliai Admirállal, bizonyosan szembe fog szállani. Múlt hólnapnak végén két Angliai pattantyús compániák kaptanak parantsolatot a' Hollandiába való menetelre, és az *Eboraki* herczeg seregével való égygyesülésre. Sok ostromló ágyúkat vittének el magokkal, mellyből azt a' következést lehet ki húzni, hogy az Angliai seregek sem fognak heverni, hanem néhány Frantzia várakat ostromlani.

Olafz Ország.

Aprilisnek 19 napján 500 főből álló Frantzia sereg és két nemzeti biztos érkezett Corsikába, a' kik olly parantsolatot vittének magokkal *Paoli* Generálhoz, hogy ő Párisba menvén jelenne meg a' N. Gyűlés előtt. Minthogy testestől lelkestől *Paoli* Generálhoz ragadtanak Corsikának lakosai, semmi jó következést nem reménylhet a' Frantzia köz társaság. Egyy átallyában meg mondották, hogy ők meg nem engedik *Paoli* Generálnak Párisba lejendő menetelét, vagy vitettetését. Corsikának fő városában Bastiában 2000 regularis Frantzia katonák feküfznek, és még 4000 fognak oda menni. A' miképen *Livornóból* érkezett levelekből értyük, nem engedelmeskedett Generál *Paoli* a' Frantzia nemzet oda ment biztosainak, és hogy 15000 Corsikánus fogna védelmezésére öszve gyűleni.

A' mint April. 26 napján Velentzében költ levelekben olvásuk, nemtsak a' szárazon, hanem a' vizen is el kezdetett immár, a' Frantziák és Spanyólok között való ellenségeskedés. Andalúsiának ki körö helye előtt való tengeren két frantzia fregatta meg támadott két kereskedő Spanyól hajót, de a' mellyeknek két 60 ágyús Spanyól hajók

segítségekre menvén, ők ejtették a' frantzia rabló hajókat törbe. Észre vévén a' Nápolyi udvar, hogy a' Tolunumban tartózkodó Frantzia hajó sereg, Nápolynak nevezetes ki kötő helyében *Caëtában* akarna ki szállani, 's onnan egyenesen a' Szentséges Pápa birodalmába ütni, leg ottan 40 ágyúkkal meg rakatott apró hajókat küldött oda. Aprilisnek 16 napján négy személy akasztott fel Nápolyban a' Verónai kapu előtt, mindeniknek nyakában illyetén írású táblátska volt vala függelvetve: *A' közönséges tsendféségnek meg háborítója*. Mind ábrázattokból, mind köntöseikből ki tettzett, hogy ők nem alávaló emberek lettenek légyen; de a' kik a' Fr. szabadságnak apostolai vóltanak. Ezeken kívül nyóltzan zárattak az Inquisitor széknek leg keményebb tömlőtzébe.

Frantzia Ország.

April. 23 napján tartatott N. Gyűlésnek ülésében, meg jelenvén a' Valenciennesből Párisba vissza érkezett nemzeti biztosok, számot adtanak a' végső osztályokban tett rendelkezéseikről, azoknak környül állásairól, és a' vég váraknak védelmezésére intézett készületekről. A' *Ligerisi* osztályban támadott insurgenseknek, az az, az új Constitutió ellen fel támadtanak, meg zablására oda küldetett Generál *Bérnyer* azt adta a' N. Gyűlésnek tudtára, hogy a' Contra-revolúciónistának számok mind jobban jokban szaparodik, és hogy azok *Ligonier* Generál kórmánya alá adott patriótákat keményen meg verték.

April. 24 napján tartatott gyűlésben ismét meg jelent *Marat*, és ártatlannak lenni találtván a' revolúciónalis itilő szék által, nagy örömmel fogadtatott a' Gyűlés házban ölzve sereglett lakosok által, a' kik fel szóval ezt kiáltották eleibe: *Éllyen a' köz társaság, éllyen a' nemzet, éllyen Marat!* Ő maga fel menvén a' szófzólló székbe, igen rövid, de ékes beszéddel bizonyossá tette arról a' jelenvaló sokaságot, hogy az ő

szíve tisztá, és hogy ennekutánna sem fogna meg
szúnni az emberiség julsainak védelmezésében, és
ki terjesztésében munkálódni.

April. 25 napján tartatott ülésben, egygy
Spanyol országnak szomszédságában fekvő, *Per-
pignán* nevü erős városból Párisba érkezett levél
olvastatott fel, mellyben minden környül állások-
kal fel vólt a' Spanyoloknak Frantzia Országba lett
bé ütések jegyezve, mellyből ki tettett, hogy
magok a' lakosok botsátották bé azokat, és
hogy a' nemzeti gárdisták is égygyet értetennek
az ellenséggel.

Jelentések.

Nemtsak közöttünk, hanem még a' külső or-
szágokban is elegendőképen ismeretes T. T. Ka-
tona István Úrnak, Hazánk történeteiről írott be-
tses munkája illyetén tzim alatt: *Historia Criti-
ca Regni Hungariae in plures Tomos divisa, Au-
ctore Stephano Katona e Soc. I.* Ebben a' betses
munkában nemtsak tsupán történetek, hanem va-
lósággal olly dolgok is vagynak fel jegyeztetve,
mellyeket másutt találni nem lehet; semmit nem
írt abban, a' mit a' kútfökből meg nem mutatott
vólna. Innen vagyon, hogy ez a' munka a' kül-
ső Országi Tudósok által felettébb betsültetik.
Vajha hazánkfiai is illendő betsben tartanak azt, 's
ne sajnállanak értekeiket annak meg szerzésétől.
Most immár jelentetik általam, hogy ezen neve-
zetes munkának XVI, XVII, XVIII, és XIX. darab-
jai is ki szabadúltak a' sajtó álól. Evvel zárol-
tatik bé Magyar Ország, külömbkülömbféle fa-
miliákból származott királyainak historiája. A'
Fels. Austriai Házból eredett királyainknak u. m.
I. *Ferdinandnak*, *Maximiliánnak*, historiája is sajtó
alatt vagyon; oda készül *Rudolfnak II. Mátyás-
nak*, II. III. és IV. *Ferdinándok* életeknek le írá-
sa is. Reménylük, hogy I. *Leopold* jeles viselt
dolgainak le rajzolása sem fog ki maradni, kívált.

képen, ha jóltévőkre talál. Ez az egész munka találtatik Pesten *Weingand János Mihály* könyváros Úrnak bolytyában. A' kiknek kedvek lelzen ennek a' jó könyvnek meg szerzésere, ottan fel találhattják. A' 18 darab 30 forinton adattatik. Minthogy nem minden tudományt szerető embernek vagyon elegendő ideje és kedve is az ilylyeten hollzas munkáknak olvasására, fel tette magában ennek nagy érdemű és tudományú szerzője, hogy azoknak kedvekért rövid summában fogja azt le írni, 's közönségesse tenni. Hajdan azt írta egygy nevezetes deák vers szerző Martialis. *Sint Maecenates non deerunt Flacce Marones*, az az, tsak jóltévők legyenek elegendők, elég *Virgiliusok* fognak találtatni. Így tsak Hazánk Naggyai is jobban kedvellyék a' tudományokat, mint eddig, 's hajlandóbbak légyenek azoknak böldogítására mint eddig vóltak, nem kell félni, hogy a' Magyar fiak között el fogygyon a' tudós ember.

BCU Cluj / Central University Library Cluj.

Jelenteti általam Titt. *Weber Simon Péter* Posoni könyvnyomtató és könyváros úr is, hogy ezen tzimű könyvnek: *Universa historia physica Regni Hungariae, secundum tria Regna naturae digesta, auctore Joh. Baptista Grossinger*; első darabja ki szabadúlt immár a' sajtó alól. Nintsen a' természeti historiánál gyönyörűségesebb tudomány e' világon, nintsen a' mellyből jobban ki tündökölne a' teremtőnek véghetetlen böltsefsége, 's emberi nemzethez való nagy jósága. Sok tudós hazánkfilai ohajtották immár velem égygyütt Magyar Hazánkknak természeti historiáját olvasni, bé tellyesedett kívánságunk. A' kik ezen betses munkára elő pénzt fizettek, a' hol azt le tették, ott kapják meg annak első részét, tsak hogy mutassák, vagy küldjék bé a' le fizetett elő pénzről adatott recepisét. Még azok is, a' kik eddig le nem tették az elő pénzt, meg nyerhetik azt az elő fizetésnek árrán, tsak hogy tegyék le, ott a'

hol illik ennek a' munkának egész díjját a' 4 forint 30 kr. Elő fizetés nélkül két forintot adatik ez az első rész. Az ezután következő II. darabban Magyar Ország madarainak története leírva, és jövő Augustusnak végén esendő Pesti vásárra el is fog készülni.

El felejthetetlen, meg boldogult tudós hazánkfiának, Tiszt. *Péterszky József* Úrnak árván maradt özvegye, közönségesen kéri

1.) azokat, a' kikhez a' múlt Pesti vásár alkalmatosságával a' *Sz. Írás Theológiájának* második darabjait minden levél írás nélkül meg küldötte, hogy ezeket azoknak, a' kik immár ennek I. ső darabját meg szerzették, ugyan azon árron, mellyen az elsőt, t. i. 1 forint 6 kr. által adni ne sajnállya.

2.) Azokat, a' kik a' *Majonetnak* még eddig csak az első darabját szerzették meg, arra hogy vagy a' több következő 4 darabot is szerezzék meg magoknak, vagy ha meg nem akarnák azokat venni, küldjék vissza az első darabot is, leg ottan vissza fog pénzük fizettetni. Oká ezen kérésnek, mivel az első darabot meg szerzők nem vehetik annak magának hasznát, ellenben az adó kárt vall, el nem adhatván a' 4 hátra lévő darabokat az első darabnak héjával.

3.) Azt is tudtára adattya az érdemes közönségnek, hogy a' *Minden Gyűjteményeknek* mint hasznos könyvnek árrát alább szállította, és a' 6. darabot 3 forinton fogja adni.

4.) és utollyára, meg boldogult férjének több munkáiból is vagynak nyomtatványok, mellyeknek meg szerzésekre, a' kiknek kedvek lejend, vagy magánál az özvegnél Komáromban, vagy *Weber Simon Péter* Úrnál Posonban és Komáromban magokat jelenteni ne sajnállyák.

Doct. *Decsy Sámuel*.